

Rytmik FORUM

Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze medlemstidning Nr 2-2007 Årgång 25

SRD

Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze

Ordförande har ordet

Omnia mirari etiam tritissima

Han gjorde inte som lärarna sa, hade svårt att motivera sig till läxläsning och ville definitivt inte sitta still i ett klassrum. Ändå blev han vårt lands, genom tiderna, främste vetenskapsman; Carl von Linné.

”Omnia mirari etiam tritissima -
Förundra dig över allt, även det mest alldagliga.”

Carl von Linné levde själv sitt liv i nyfikenhet och förundran. Han lyckades också förmedla sitt förhållningssätt till många studenter i dåtidens Uppsala. Den Store vetenskapsmannen var nämligen även känd som den Store pedagogen. Unga studenter vallfärdade till Linnés botaniska föreläsningar. De fångades av pedagogens tvärvetenskapliga förhållningssätt och hans uppmaningar om att följa nyfikenheten och – förundran. Förundran, även över det mest alldagliga.

Som rytmiklärare påminns jag gång på gång om nyfikenhetens drivkraft i en inlärningsprocess. De unga människorna i min omgivning hjälper mig att minnas vikten av öppenhet inför tingens tillstånd.

”Om jag tar alla tonerna på pianot” Jag ser hur den sexåriga flickan funderar.

”... och sätter dem huller om buller.”

Plötsligt lyser hennes ansikte upp.

”Då får man en sång!”

Förundran.

I detta nummer

Ordförande har ordet	2
Hjördis 90 år	3
In memoriam	3
Rapport från ISME	4
Låtforum	6
Barndans - Rytmik. Finns det skillnader?	7

Omslagsbild:
Välkomstgrupp vid studiebesök i malaysisk grundskola.

Rytmikforum ges ut av Svenska Rytmikpedagogförbundet Dalcroze

Ansvarig Utgivare: Camilla Gölstam, ordförande i SRD

Redaktion: Karin Jehrlander, Lotta Bergil

Tryck: E-print

Skicka insändare artiklar, bilder och synpunkter via e-post till
redaktion@rytmikforum.se. Material på diskett eller på papper till
Karin Jehrlander, Rapsodivägen 136, 14241 Skogås

Hemsida: www.rytmikforum.se, Webmaster Camilla Gölstam

ISSN 0280 - 6117

Grattis Hjördis Lundén, 90 år

Blir man ovanligt gammal och vital av att ägna sitt liv åt rytmik?

Förbundets hedersmedlem Hjördis Lundén fyllde nyligen 90 och Svenska Dalcrozese-minariets fond bjöd på middag för att fira.

Hjördis växte upp i Göteborg och blev rekommenderad att börja på Paula Müntzings skola. Hjördis har berättat att hon trivdes så bra med rytmik att hon snart började gå på alla Paulas lektioner. Hjördis började med rytmik hos Paula när hon var 10 år. Så förutom att fylla 90 år, firar hon i år 80 år med rytmik!

Paulas skola blev en lärlingstid för Hjördis, men hon flyttade vidare till Stockholm och tog examen hos Karin Fredga 1938. I Stockholm gifte sig Hjördis med Lennart och arbetade tillsammans med honom under många år och byggde upp Lidingö musikskola, där Lennart var rektor.

Så småningom blev Hjördis lärare och sedermera rektor vid Stiftelsen Svenska Dalcrozese-minariet. Hjördis har alltid, och är fortfarande en inspirerande förebild för oss alla. Hon har under årens lopp bjudit förbundet på olika workshops, berättat om rytmikens utveckling och hon har alltid uppmuntrat oss andra med glada tillrop.

Vi gratulerar Hjördis å det hjärtligaste och önskar henne ett fortsatt gott liv!

Kersti Larsson

In memoriam

Vår kära medlem sedan många år, Birgitta Öhnström, har gått bort.

Birgitta tog examen 1952 i Karin Fredgas skola. Under de första åren efter examen frilansade hon i Stockholm och Uppsala och undervisade bl.a. förståndshandikappade barn.

1960 fick Birgitta en fast tjänst som rytmik- och piano-lärare vid Linköpings Musikskola. Där var hon kvar fram till pensionen i början av 1990-talet. Hennes kollegor vid kulturskolan minns Birgitta som en färgstark och entusiastisk person. Birgitta brann verkligen för utvecklingen av rytmikämnet och åkte till Genève flera gånger. Idag har rytmikämnet en stark ställning i Linköpings Kulturskola.

Från öppningsceremonin

IKuala Lumpur var det samma temperatur som i Sverige när jag reste därifrån, 30°C. Men ... det var en helt annan slags värme eller hetta. Med 90 % luftfuktighet behövdes det inte mycket fysisk aktivitet innan man blev alldeles genomvåt. Som tur var bjöd det alldeles nya och moderna konferenscentret på ett perfekt inomhusklimat. Ja, ISME-konferensen var förlagd till detta imponerande konferenscenter som var beläget mitt i stan vid en vacker liten park.

Allt började med en öppningsbankett tillsammans med några av Malaysias ministrar bl.a. Kulturministern. Vi bjöds på en alldeles utsökt buffé och en förstklassig underhållning. Det som fängade mitt intresse allra mest var några malaysiska barn som dansade

traditionella danser. De var fantastiskt duktiga och dansade med en härlig frimodighet, glädje och stolthet.

Cirka 3000 musikintresserade människor från 68 nationer hade slutit upp till denna Världskonferens med temat "Sentuhan", vilket betyder "att bli berörd av musik". Och berörda blev vi av alla musikaliska och mänskliga möten.

Konferensdagarna var fyllda med intressanta föreläsningar av olika slag och spännande workshops. Utbudet var enormt. Många presentationer handlade om mångkulturell musikundervisning, en del om att ta fram sin gamla folkmusikskatt och använda den (kanske i lite modernare tappning) och andra om populärmusiken i skolundervisningen. Ja, idéer saknades verkligen inte.

ISM 2006 innefattade förutom själva musikkonferensen även en innehållsrik utställning, där jag lyckades hitta en hel del intressant material. En del har jag redan använt, några av mina elever har t.o.m. fått sjunga på malaysiska.....

Där fanns också konserter från morgon till kväll framförda av både amatörer och professionella utövare. Två av dessa konserter gjorde ett mycket djupt intryck på mig. Den ena var när Kuala Lumpurs symfoniorkester bjöd på en helt fantastisk konsert. Vi fick följa den malaysiska musiken från gamla tiders musik till dagens musik. Sång, dans, traditionell folkmusik och västerländsk konstmusik kombinerades på ett mycket raffinerat sätt. Musiken spelades på både gamla traditionella instrument och nya moderna.

Den andra konserten framfördes av medlemmarna i Gamelan Club. Deras syfte är att förnya den traditionella gamelanmusiken och det gjorde de på ett underbart sätt med sång, dans och spel på gamla instrument med inslag av modernare som t.ex. elgitarr.

En höjdpunkt på konferensen var en utflykt till en skola strax utanför Kuala Lumpur. Det var en skola för barn i åldrarna 7 – 12 år. Vi fick ett furstligt mottagande när vi kom och kände oss mycket välkomna. Till min glädje gick de barn som uppträtt

för oss på öppningsbanketten på den här skolan och vi fick om möjligt en ännu bättre föreställning med dans och spel på den malaysiska trumman kompang. Sedan var det vår tur att dansa och spela på trumma. Vi delades upp i två olika grupper beroende på vårt val, barnen blev nu våra lärare. Till allas förtjusning visade vi sedan vad vi lärt oss under denna korta workshop.

Det var lätt att komma i kontakt med barnen, dels för att alla pratade engelska och dels för att de var lika frimodiga och glada som när de dansade

på öppningsbanketten.

Sista dagen kom inga mindre än mupparna från Sesame Street, världens mest spridda pedagogiska program och det mest populära barnprogrammet i Malaysia. De sjöng och berättade om sina erfarenheter att nå barn med hjälp av musik och det var mycket uppskattat. Senare på eftermiddagen var det avslutning på hela konferensen och Malaysia lämnade över stafettpinnen till Bologna i Italien, som ska vara värdar för ISME-konferensen i juli 2008.

Barbro Rydin

Barnen på skolan dansar

ISME

Den internationella musiklärarorganisationen ISME (International Society for Music Education) anordnar en världskonferens i musikundervisning vartannat år. Detta var den 27:e i ordningen. ISME grundades av UNESCO 1953 för att stimulera musikundervisningen i världen. Filosofin för ISME är att skapa en mötesplats där man kan dela erfarenheter med kolleger och vänner från hela världen. ISME-konferensen är öppen för lärare, artister, forskare, studenter och administratörer.

Grönsaksblues

Anette Wikenmo

1. Röd och saf - tig___ är To-ra To-mat___ när hon lig - ger och ler___

— på sitt fat. ___ Si - ri Sal - lad___ klädd___ i grön kjol___ spe-lar

fint och vack - ert på sin fi - ol___ när Gur - li Gur - ka

smal och lång___ kläm-mer i och sjung - er sin grön - saks - sång. ___

2. Pontus Potatis, knubbig och rund,
grävt sig ned under jorden för att vila en stund.
Mårten Morot i brandgul kostym,
håller takten med sin gröna plym.
Men Sune Squash försvinner sin kos,
när familjen Lök spelar grönsaksblues.

13 B-del mellan vers 1 och 2

Gur - li Gur ka Gur - li Gur-ka Gur - li Gur-ka kläm mer i nu!

Gur - li Gur-ka Gur - li Gur ka Gur - li Gur ka kläm-mer i nu

smal och___ lång sjung-er grön saks - sång, det gör Gur - li Gur ka.

©Anette Wikenmo

Varsågoda!

I det här numret får ni en sång från Anette Wikenmo, lärare i rytмикметодик vid Musikhögskolan i Malmö.

Anette är en flitig låtmakare och de flesta av hennes sånger har kommit till bland eleverna på Kryddgårdskolan, en F-6 skola i Rosengård i Malmö. Rosengård är, som ni kanske vet, ett väldigt invandrartätt område. Anette har arbetat där i snart 20 år och trivs bra. Stundtals kan det vara ganska slit-

Anette Wikenmo
Obs. Fantombild

samt, men samtidigt väldigt roligt och inspirerande, säger Anette. I skolan arbetar man ofta tematiskt och då behövs det en mängd sånger med anknytning till olika ämnen.

Genom sina låtar, med musik och rörelse, vill Anette ge barnen möjlighet att utveckla sitt språk och skapa kontakt mellan dem. Men framförallt vill Anette att eleverna ska ha roligt och uppleva att alla kan vara med oavsett ålder mognad och nationalitet!

Barndans - barnrytmik. Finns det skillnader?

Denna rapport skrev Martina Jordan under sin folkdansutbildning på Danshögskolan efter att ha auskulerat på Kulturama, Danskompaniet och några grundskolor. Martina går just nu på KMH. Här är rapporten i förkortad version.

Auskultationerna var givande – jag bunkrade övningar, funderade och suckade. Det sistnämnda eftersom dessa grupper med 3-6 åringar, ledde till en hel diskussion om genus. Ingen ålder är för ringa för att kunna läsas i termer av genus – tyvärr. Vi pratade t ex om fördelningen pojkar och flickor som går på barndans, samt om uppsjön av rosa chiffong. Vilka frivilliga aktiviteter barnen ska gå på när de är små, väljs i regel av föräldrarna. Här finns en poäng med att undervisa i grundskolan – där når man alla barn utan att föräldrarna först måste göra ett val av kurs och dräkt. Fördelarna med den frivilliga verksamheten verkar å andra sidan vara att där finns helt andra resurser beträffande ändamålsenliga lokaler och musiker.

Själva ordet "barndans" verkar ha blivit ett begrepp som leder många tankar till rosa flickdans. Att "leka fjärl" blir något flickor men inte pojkar förväntas göra. Jag har svårt att tänka mig att en rytmikkurs för barn skulle ha den effekten trots att rytmiken ofta innehåller samma element. En fördel med rytmikens utgångspunkt i musiken är att om man knyter rörelsekväligheter till musiken – tungt, lätt, hårt, mjukt, spetsigt, runt o.s.v. – så minimeras risken att dessa karaktärer får en feminin/maskulin stämpel, varför detta inte behöver hindra barn från att utveckla samtliga dessa rörelsekväligheter i sina kroppar.

Annars var det musiken som jag tänkte mest på under veckan. Vilken roll musiken spelar i undervisningen och hur

den tas tillvara. Att jag fastnade för det beror delvis på att mina erfarenheter av arbete med barn, musik, dans och rörelse kommer från rytmiken men också på att den undervisning jag får i folkdans bygger på samspelet mellan musik och dans. Vi strävar efter att alltid lyssna medan vi dansar, att musiken står i centrum och att musik och dans föder varandra. Jag är alltså van att utgå från detta samspel vare sig det sker med utgångspunkt i dansen eller musiken.

Det jag såg under veckan skilde sig från detta på olika sätt. Säkert värderas musikens roll mycket högt eftersom det finns levande musik i flera klassrum. Levande musik är en helt annan sak än inspelad. När jag har haft praktik så har eleverna visat större närvaro och

engagemang när vi spelat live. En musiker kan också anpassa tempot från gång till gång, efter övningarna och efter barnens rörelser och tempo.

Jag fick se skickliga musiker som följde läraren precis, men jag tror att musiken/musikern kan utnyttjas mer. Det jag reagerade på var t ex om spelet anpassades till barnen och om dessa kunde uppleva sin egen inverkan på musiken och tvärtom. Dels var tempot ofta betydligt lägre än barnens gång- och springtempo vilket gjorde det omöjligt för barnen att röra sig med musiken. Dels byggde undervisningen mycket på det visuella. Jag upplevde t ex inte att barnen lyssnade för att sedan med sina kroppar uttrycka det de hörde, utan snarare att de härnade vad de såg läraren göra. Det är inte så konstigt att det jag har för ögonen dominerar, synen står för den avgjort största delen av våra sinnesintryck.

Naturligtvis tror jag att barnen får i sig musiken ändå, indirekt, men själva kopplingen musik-rörelse uppstår kanske inte. Det skulle bli en djupare förståelse och upplevelse av hela aktiviteten om barnet i vissa övningar inte härmar lärarens rörelser som barnet ser (vilket naturligtvis också är utvecklande), utan lyssnar och tolkar det musiken säger och börjar röra kroppen därefter.

Iflera övningar där musiken skulle ha kunnat initiera rörelsen helt, fungerade den alltså mer som ett ackompanjemang av rörelsen. De övningar (exempelvis monster-älva) som går ut på att röra sig efter musikens karaktär och där barnen uppma-

nas att lyssna till och följa musiken, förlorade i utmaning därför att läraren vid varje sådant tillfälle förekom barnen med instruktioner. Barnen hann aldrig göra uppgiften lyssningsvägen, läraren hann före.

Att som rytmiklärare själv sitta vid pianot kan vara svårt – att i en och samma person stå för både musik och förebildande på golvet. Men det kan också vara en fördel då all uppmärksamhet får gå till instrumentet. Barnen förstår från början att det är instrumentet som får dem att röra sig på olika sätt. Jag kan också låta varje barn spela själv vilket brukar förstärka upplevelsen.

När jag jämför barndans och rytmik så menar jag inte att man måste drilla barn i att gå på puls och på andra sätt följa musiken, men jag tycker det är synd att inte musikaliserar när möjligheten faktiskt finns. Framför allt tycker jag det är onödigt att gå emot en sådan utveckling och förhindra den (som t ex när musiken går så långsamt att det blir omöjligt för barnen att gå i puls). Om man inte för barnens uppmärksamhet till musiken och låter dem själva lyssna och ta intryck så blir musikern tillslut som vilken stereoapparat som helst.

En lektionsövning gick ut på att barnen skulle röra sig helt tvärtemot vad läraren sa. Detta gav dem möjlighet till ett individuellt rörelsemönster och till att gå emot. Övningar som denna eller som uppmuntrade till improvisation såg jag inte mycket av under veckan. De kunde ha varit fler. Vidare saknade jag från rytmiken ett medvetandegörande. Att aktivera

barnens medvetenhet om vad som händer och varför – vad de hör och vad de gör. Om barnen t ex dansar till hård-mjuk musik, kan man fråga dem hur musiken låter, hur blir rörelserna då etc?

Sammanfattningsvis upplevde jag i barndansen mer eller mindre tillvaratagna möjligheter till en musikalisk utveckling och till varierade upplevelser av samspelet musik-dans. I de bästa lektionerna fanns en underliggande riktning mot en fysisk utveckling som i förlängningen skapar förutsättningar för ett fortsatt dansande. Oavsett vilka av dessa delar som utvecklas, och oavsett om det leder till ett fortsatt dansande/musicerande, så bidrar dansen med en god motorisk, koordinerisk, social m.m. träning, som behövs mer än någonsin idag, då många barn i stor utsträckning tillbringar sin tid sittande. Ett bidrag som jag önskar inte bara kom flickor till godo.

Jag tänker att det som gäller för barndans är detsamma som för rytmik eller folkdans. Att skapa förståelse för musiken och att arbeta med de små, små delarna av en dans tills den fysiska och musikaliska beredskapen finns där för att foga samman delarna till en hel dans. Görs detta förarbete grundligt så blir resultatet större än de färdiga dansformerna och barnen har utvecklat en musikalisk-fysisk erfarenhetsbank. För mig som lärare ligger utmaningen i att hitta sätt att träna dessa små delar så att barnen hela tiden upplever att de dansar och har kul. Sedan spelar det mindre roll vad jag kallar min metod eller min kurs.

Martina Jordan